

ВАСИЛ ЦОНЕВ ЦИГАНИ

chitanka.info

В Овча купел цигани нямаше.

Но винаги, когато ставаше „шарено“, те изникваха като гъби след дъжд.

За да ви стане по-ясно какво разбирам под „шарено“, ще ви дам пример с моя приятел Пеньо. Когато над комините виеше скука, когато в душите ни имаше само мраз и се чуваха вопли и печални въздишки — от Пеньо нямаше и следа. Но щом дръпваше дайре, щом плъкнеше отпушената тапа, Пеньо се явяваше усмихнат, с протегната празна чаша в ръка. Веднъж го бяха изпратили в Куба и майка му много се тревожеше, защото нямаше ни вест, ни думица от него. По цял ден се въртеше около нас, чупеше ръце и ни разпитваше дали сме чули за самолетни катастрофи над Атлантическия океан, за нашествия в Куба, за контрареволуции и прочее. Това така ми омръзна, че аз махнах с ръка и реших да зарадвам старата жена.

Не се наложи да гася лампите и да заставам край кръглата маса, с която се викат духове. Просто отпуших една бутилка и след миг Пеньо се появи на вратата със своята неизменна усмивка и протегната ръка, с празна чаша в нея. Майка му го прегърна, целуна го, Пеньо изпи бутилката и сетне отново изчезна в посока към Карибско море.

Точно такива номера ни погаждаха и циганите. Когато се чудехме откъде да намерим левче, можеш целия квартал да обърнеш, можеш цялата вода на овчакупелската баня да изплискаш — не циганин, ами и циганче няма да намериш. Но щом в някой двор заквичеше прасе, видяло в ръката на стопанина си ножа на палача, около плетищата като ято врабци се накачулваха цигани, циганчета и циганки.

Те не искаха нищо, те не просеха, не протягаха ръце. Стояха по плетищата с широко разтворени очи и от време на време даваха съвети — не така да се коли, а така, не така да се дере, а така, не в такава тава да се слага кръвта, а в онакава, не с такива миризми да се пълнят суджуците, а с онакива, докато най-сетне на стопанина не омръзваше до такава степен цялата тази работа, че им раздаваше половината от прасето — само да му се махнат от главата.

И те се махаха, за да се появят отново при друг случай — я си забравил курника отворен, я за жениш син, я празнуваш имения си ден.

Помня — веднъж се връщах от училище и като отворих дворната врата, видях циганка и две циганчета, които търчаха из курника и

ловяха петли и кокошки. Бях толкова смаян, че не успях да кажа нищо. Затова пък циганката и циганчетата ме награчиха и започнаха да крещят — така ли се оставя вратата отворена, ами ако избяга някоя кокошка или петел? Ще кажат — циганите са ги откраднали!

Как не ни било срам да си помисляме такива работи — те, горките, от половин час търчали из двора, за да хванат избягалите петли и кокошки, за да ги натикат обратно в курника, а аз сега дори и по едно яйце няма да им дам за тая работа. Срамота!

И си отидоха, като продължаваха да ме кълнат, а покрай мен кълняха и всичко добруджанско — другите българи били къде-къде по хора, а ние сме живеели в най-хубавия квартал, не сме пускали цигани при себе си, мислели сме ги за крадци, а ако не били те — как сме щели да си колим прасетата, кой щял да ни затваря курниците, кой щял да ни обяснява какви са добруджанските обичаи при сватбите и кой щял да ни свири на имените дни?

За сватбите и имените дни те бяха напълно прави.

Щом някой се за жени, и веднага дворът се напълваше с цигани. Те следяха какво прави кумът, булката и шаферите и даваха ценни съвети — оттук трябваше да мине кумът, толкова крачки трябвало да направи, кумицата трябвало да каже това и това, а булката да се държи по този и този начин, защото ние сме били добруджанци и трябвало да спазваме добруджанските обичаи. Те, циганите, знаели много добре каква е разликата между добруджанска и тракийска сватба, между северняшка и македонска, между трънска и родопска.

И така додяваха на всички, че за да им запълнят устата, черпеха ги с вино и ракия и ги отпращаха. А ги отпращаха, защото, ако ги оставиш след втората чаша ракия — те веднага започваха да се карат помежду си и хукваха да къртят черчеветата от прозорците, за да си ги надяват по главите. И много се чудеха, когато ги гонеха — те били цигани и ако не правили цигански работи, за какво сме ги били викали? Щом сме правили така, те вече нямало да ни стъпнат в къщите, щели да накажат цялата Овча купел и щели да ни заобикалят, когато тръгват от Коньовица за Княжево и Драгалевци на Васильовден и Богородица.

А това наистина би било жестоко от тяхна страна, защото тези два дни бяха за нас това, което е за англичаните коронацията на краля.

Още рано сутринта жени, баби и деца изнасяха столове пред къщите и сядаха, както се сяда на представление. Мъжете стояха прави зад тях — пушеха или си подаваха шишета с домашна ракия.

Към девет часа откъм Коньовица се чуваше глух шум. Заедно с шума се появяваха отделни кълбета прах, които се събираха на едно място и образуваха един голям облак. Облакът се раздуваше, раздуваше и когато покриеше цяла Коньовица, започваше бавно да се придвижва напред.

Когато беше още някъде далеч — към Булина ливада, — облакът бумтеше като далечна градушка, но с приближаването започваха да се отделят тъпаните от флигорните, пеенето на младите циганки от кларнетите.

Постепенно облакът покриваше Земяне, сетне се изкачваше по стръмното и се насочваше към нас. Най-отпред подскачаха младите циганки, зад тях вървяха оркестрантите, следвани от мъжете, а най-отзад се тътреха бабите и дядовците. А около всичко това като пръстените около Сатурн търчаха и вдигаха прах полуголи циганчета и циганенца, които раздираха небесата със своите крясъци.

Късно вечер облакът започваше да се спуска от Княжево или Драгалевци. Младите циганчета бяха все така искрящи и весели. Музикантите продължаваха да думкат тъпаните и да надуват инструментите. Само младите цигани и циганки бяха по-омешани и пееха, прегърнати по двойки.

Най-отзад пак вървяха бабите и старците, но този път и зад тях се виждаше нещо — влачеха се пребитите и превързаните, оплаквани от баби и майки.

Циганите знаеха съвсем точно кой кога има имен ден. Още рано сутрин именикът биваше събуден от неизменния „О, добруджански край“. Той излизаше навън, ръкуваше се с музикантите, даряваше ги, черпеше ги и се прибираше да си гледа работата. А работа имаше много, тъй като имените дни в Овча купел бяха като сватбите — празнуваха се от всички добруджанци. В двора се нареждаха маси, колежа се агнета и кокошки, отпушваха се бъчви. През цялата тази подготовка циганите стояха отвън и мълчаха като индианци. Лицата им бяха безизразни и студени. Те стояха и чакаха.

И техният миг идваше.

След първата бъчва добруджанците започваха да пеят, и това беше сигналът. Първо между развеселените идваше музиката, сетне съвсем ненадейно мъжете виждаха около себе си по някоя млада циганка, която кротко се усмихваше с белите си зъби. Как няма да я почерпиш? Но почерпиш ли я, тя казваше:

— А тато?

Та и на тато, та и на майката, та и на бабата, та и на дядото, та и на всички цигани, циганки и циганчета, които накрая вдигаха такава олелия, че човек не можеше да разбере — това имен ден ли е, или бомбардировка.

Но щом някой циганин посегнеше към черчеветата, нашите скачаха като един и след миг към Коньовица търчаха и проклинаха и младите циганки, й татковците им барабар с майките, бабите, дядовците и всички останали цигани, циганки и циганчета.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.